

Dnro 7247/93/22

28.9.2022

Perustuslakivaliokunta
PeV@eduskunta.fi

Perustuslakivaliokunta keskiviikko 5.10.2022 klo 9.30 / HE 106/2022 vp / Kuulemispyyntö

Apulaistietosuoja- ja valtuutetun asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä HE 106/2022 vp

Asia

Tietosuoja- ja valtuutetun toimistolle on toimitettu kuulemispyyntö koskien asiaa: HE 106/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia, rikosrekisterilakia, pakkokeinolakia ja Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä niiden EU:n jäsenvaltioiden, joilla on kolmansien maiden kansalaisten tuomioita koskevia tietoja, tunnistamista koskevaa keskitettyä järjestelmää (ECRIS-TCN) koskevasta EU:n asetuksesta johtuvat muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Lisäksi tarkoituksena on antaa asetusta täydentävän direktiivin täytäntöönpanolainsäädäntö.

ECRIS-TCN:n tarkoituksena on luoda keskitetty EU-tasoinen tietojärjestelmä, johon tehtävien hakujen avulla jäsenvaltiot voivat tunnistaa muita jäsenvaltioita, joilla on kolmansien maiden kansalaisten rikostuomioita koskevia tietoja. ECRIS-TCN sisältäisi jäsenvaltioissa tuomittujen kolmannen maan kansalaisten henkilöllisyyden määrittämistä koskevia tietoja mukaan lukien sormenjälkitietoja. Varsinaisia rikosrekisteritietoja säilytettäisiin jatkossakin jäsenvaltioiden kansallisissa rikosrekistereissä. ECRIS-TCN täydentää eurooppalaista rikosrekisteritietojärjestelmää ja mahdollistaa kolmansien maiden kansalaisia koskevien yksittäisten rikosrekisteritietojen pyyntöjen kohdentamisen jäsenvaltioihin, joissa tuomiotietoja on.

Asiantuntijalausunto

Apulaistietosuoja- ja valtuutettuna kiitän mahdollisuudesta toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto ja tulla kuultavaksi asiassa. Lausunnossa tarkastelen asiaa erityisesti tietosuojan näkökulmasta.

Rekisterinpitäjän vastuu ja rekisteröityjen oikeudet

Apulaistietosuoja- ja valtuutettuna pidän perusteltuna, että siltä osin kuin ECRIS-TCN-asetus mahdollistaa kansallisia ratkaisuja, kansallisesti käytettäisiin liikkumavaraa siten, että nyt säädettävänä olevassa lakikokonaisuudessa henkilöiden tietosuojaan ja

yksityisyyden suojaan puututtaisiin ainoastaan siinä laajuudessa kuin se on välttämättömä tontä asetuksen täytäntöönpanon kannalta. Tärkeää on, että kaikki näissä tarkoituk-sissa tapahtuva henkilötietojen käsittely on oikeasuhtaista. Hallituksen esityksestä on arvioni mukaan nähtävissä, että valmistelussa on huomioitu tietosuoj- ja tietotur-vanäkökohtia.

Korostan, että erityisesti tietosuojalainsäädännöstä tuleva välttämättömyysvaatimus on huomioitava säädettäessä arkaluonteisten tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä. Tässä esityksessä näitä tietoja ovat ainakin rikostuomioita ja ri-koksia koskevat henkilötiedot sekä biometrisinä tietoina käsiteltävät sormenjälkitiedot ja kasvokuvatiedot. Asianmukaisena ehdotuksena pidän sitä, että Suomi ei lähde otta-maan ja tallentamaan ECRIS-TCN:ään kasvokuvia ja että Suomelle saapuviin kasvo-kuviin on oikeus vain Oikeusrekisterikeskuksella. Katson, että sormenjälkitietojen kä-sittelynkin tulisi rajoittua vain tilanteisiin, joissa henkilön henkilöllisyyttä ei voida selvit-tää muilla keinoin.

Ottaen huomioon henkilötietojen käsittelyn minimointivaatimuksen on pidettävä tarkoi-tuksenmukaisena, että pakkokeinolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden nojalla kolmannen maan kansalaiselta voitaisiin ottaa ECRIS-TCN-asetuksessa sää-dettyä tarkoitusta varten sormenjäljet, jos hänet olisi lainvoimaisesti tuomittu vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen ja sormenjälkiä ei olisi otettu jo rikoksen esitutkinnassa. Ehdotus vastaisi ECRIS-TS:n asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakoh-dan ii alakohdan osalta ensimmäistä vaihtoehtoa, jonka katsotaan johtavan rajoitetum-paan sormenjälkien keräämiseen.

ECRIS-TSN-järjestelmä perustuu jäsenvaltioiden syöttämiin tietoihin siten, ettei sillä ole EU-tason rekisterinpitäjää, vaan ainoastaan EU-tason käsittelijä eli eu-Lisa EU:n rikosrekisteriasetuksen (2019/816) 23 artiklan 2 kohdan mukaan. Kyseisen 23 artiklan 1 kohdan mukaan kukin keskusviranomaisen katsotaan sovellettavien unionin tieto-suojasääntöjen mukaiseksi rekisterinpitäjäksi, kun kyseisen keskusviranomaisen jä-senvaltio käsittelee henkilötietoja tämän asetuksen nojalla. Kyse on hyvinkin laajasta rekisterinpitäjän vastuun määrittelystä kattaen ei vain yksittäisten tietojen syöttämistä ja korjaamista, vaan myöskin keskusjärjestelmän kansallista käyttöä ja sen valvontaa niin etukäteen kuin jälkikäteen esimerkiksi ECRIS-TCN-asetuksen 31 artiklassa tarkoi-tettujen lokitietojen avulla.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että Oikeusrekisterikeskuksen työmäärä lisääntyy ei vain tietoteknisten valmiuksien rakentamisen takia, vaan myöskin käytön aikaisten tehtävien lisääntymisestä johtuen. Tärkeää perusoikeuksien toteuttamisen ja rekiste-röityjen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta on se, että Oikeusrekisterikeskuksella on kohdennettuna riittävät resurssit myös tähän lainsäädäntökokonaisuuteen liittyvien tietosuoj- ja tietoturvatehtävien hoitamiseen.

Merkittäviä rekisteröityjen asemaan vaikuttavia tehtäviä ovat asetuksen 9 artiklan tie-tojen muuttamista ja poistamista koskevat velvollisuudet ja oikeudet sekä rekisteröity-jen 25 artiklan nojalla tekemiin virheväitteisiin vastaaminen. Jos väitteenä on esimer-kiksi se, että sormenjäljet on yhdistetty väärään henkilön, on Oikeusrekisterinkeskuk-sen kyettävä vertailemaan syöttämiään tietoja keskusjärjestelmään tallennettuihin tie-toihin. Omaksutun vastuun mukaisesti Oikeusrekisterikeskus on omalta osaltaan keskusjärjestelmän rekisterinpitäjä, jonka tehtävänä on huolehtia niin pitkään kuin tie-toja säilytetään niiden täsmällisyydestä ja eheydestä. Henkilötietoja ei vain välitetä, vaan niitä ylläpidetään aikansa tässä järjestelmässä ja Oikeusrekisterikeskuksen

tehtävänä on viime kädessä huolehtia tietojen täsmällisyydestä ja eheydestä sekä poistamisesta. Tästä syystä katson, että on perusteltua säilyttää esityksen mukaisesti sormenjälkitietoja niin kauan kuin niitä ylläpidetään keskusjärjestelmässä.

EU-rekisterirekisteriasetuksen 28 artiklassa on säädetty kansallisen valvontaviranomaisen tehtävistä, kuten vähintään joka kolmas vuosi tehtävistä tarkastuksista. Omaksutusta rekisterinpitäjän ja käsittelijän vastuunjaosta johtuen kyse ei ole pääasiassa Euroopan tietosuojavaltuutetun valvontatehtävistä, jotka on rajattu käsittelijään eli eu-Lisaan. Tästä syystä katson, että kansallisella tietosuojaviranomaisella on erityinen rooli nyt lausuttavana olevan henkilötietojen käsittelykokonaisuuden valvonnassa ja jotta tämän tehtävän suorittaminen onnistuu asianmukaisesti, on tähän varmistettava riittävät resurssit tietosuojavaltuutetun toimistolle.

Apulaistietosuojavaltuutettu

Annina Hautala

Jakelu

Perustuslakivaliokunta